

Järnkorset, minne av en tragisk händelse 1793

Källor och text , det mesta från Gåsinge- Dillnäs hembygdsförening

Södermanlands nyheter/**Kerstin Ekdahl**

Gnesta kommun

Sammanställning och Fotografier **Lasse Öhrlund**

Historien om järnkorset och den tragiska händelsen på platsen har under många år fängslat mig, var platsen egentligen låg är tyvärr ingenting som jag lagt på minnet.

Vi har ett par goda vänner som har en gård nere i Gåsinge, Björnlund vilka vi regelbundet besöker varje sommar, döm om min förvåning när de i somras frågar om vi ska gå och titta på Järnkorset och platsen ligger bara ca 1 km från deras bostad!!!

Platsen vi kommer till är Forsbro. Omgivningarna ser inte så märkvärdiga ut men här finns en lång industrihistoria. Vagt kan anas rester från ett tidigt järnbruk som hänger samman med järnhanteringen i Åkers bergslag. Den drivande kraften för bälgar och stångjärnshammare var vatten. Det gällde då att leda in så mycket vatten som möjligt till det nedströms liggande Skeppsta bruk. Vattnet som rinner vid Forsbro har letts lång väg för att förse bruket med kraft.

Det är flera mindre å system som knutits samman, den totala sträckan är flera mil med start i Strängnäs kommun. Den sista biten ned mot sjön Barrsätern, som fungerat som vattenmagasin till Skeppsta bruk, är ån stenlagd och liknar mest en kanal. Kanalen startar strax nedströms den gamla valvbron och är ett vackert stycke hantverk från förr. På försommaren sjunger gärdsmygen i strandkanten och någon enstaka gång blixtrar en kungsfiskare förbi.

Går man från Forsbro, förbi den stensatta bron och följer den gamla körvägen kommer man efter en stigning fram till en ledmarkering och en skylt formad som en pil som pekar in mot vänster. Följ ledmarkeringens orangea pinnar in i skogen. Efter något hundratal meter kommer man fram till en berghäll där ett kors av järn placerats.

Den 10 augusti 1793 gick 47-åriga stålsmeden Per Forsström hem från sitt kvällsskift vid Forsbro i Gåsinge-Dillnäs. Han var bosatt vid Skeppsta bruk som drev hyttan vid Forsbro. Forsström var gift och hade haft tre barn men nu hade han endast den 12-åriga sonen kvar i livet. De två yngre barnen hade dött något år tidigare och både han och hans hustru, Catharina Gropp f 1749-12-27 tog slaget mycket hårt.

Hans 45-åriga hustru hade, trots sorgen över barnens död, inlett ett kärleksförhållande med en granne, 45-åriga skomakaren Anders Larsson f 1749-01-23 från Björkorp i Gåsinge. Även han var gift (med Anna Persdotter f 1739-04-07) och hade fem barn av vilka tre var barn till hans tio år äldre hustru i hennes tidigare äktenskap.

Larsson och Catharinas förhållande blev till slut så allvarligt att Larsson beslutade mörda Catharinas make, Per Forsström. Den 10 augusti hade han stämt möte med Forsström då denne skulle gå hem från arbetet sent på kvällen. Forsström undrade vad det var frågan om. Han visste dock inget om Larssons och hustruns kärleksaffär utan trodde att han fortfarande var en god vän till Larsson. Inte ont anande gick han före Larsson på en gångstig genom skogen. Plötsligt tog Larsson fram en yxa och slog Forsström i bakhuvudet. Ett vittne, Greta Andersdotter i Dammstugan, hade varit ute i skogen och hon berättade att hon hört förtvylade rop ”bror, bror, låt bli mig” och sedan en annan röst som varit hård och svurit. Larsson fortsatte hugga och slå med yxan och Forsström avled på den berghäll i skogen där dramat utspelades. . Följande morgon hittade Per Forsströms arbetskamrater kroppen och på platsen satte de senare upp det kors av järn som ännu står kvar på platsen.

Fortfarande, mer än 200 år senare, står det järnkors kvar som arbetskamraterna reste på mordplatsen.

Larsson anhölls mycket snabbt och den 5 - 7 oktober inleddes rättegången i Gåsinge tingshus. Larsson erkände och dömdes till döden. Larsson bedyrade att Catharina var okunnig om att mordet planerats men det var inget som domarna trodde på så även Catharina dömdes. Hennes straff blev 30 par ris med tre slag av paret. Slutet på historien utspelades på Axala hed i Björnlunda den 11 oktober 1794 då Anders Larsson avrättades genom halshuggning. Även Catharina ställdes inför rätta. Hon friades dock för medhjälp till mord men dömdes för att hon:

idkat "köttsligt umgänge" med Larsson. Ur Daga häradsrätts domslut den 7 oktober citeras: "...i förmåga af 24 cap i M:B pröfar Urtima Tingsrätten rättvist det skall Anders Larsson för detta å Forsström med öfverläggning och fullt uppsåt att hoo (honom) lifvet afhända begågne dråp sig sjelv till Wälförtient straff och androm till wamagel mista sitt lif och halshuggas hvarförutan Forsströms hustru, som efter Anders Larssons gjorde bekiennelse och egit widgående mott hoo köttsligt umgänge plägat för samt af henne begågne trefalle hor komer i förmågo af (åberopat lagrum) at derföre afstraffas med 30 par ris, 3 slag af paret". I fängelse skrev Larsson till Catharina ett brev, eller lät någon skrivkunnig hjälpa honom då han själv sannolikt inte kunde skriva. I det brevet säger han bl.a.: "... Efven beder jag dig att du intet drager dig undan någonting utan gör en ren bekiennelse om alltsammans så tror jag Wij får träffas på den stora Samlings dagen bland änglar och utvalda helgon".

Dödsdomen fastställdes av högre rättsinstanser. Den 11 juni 1795 utspelades den dystra epilogen till kärleksdramat vid Skeppsta då Anders Larsson fördes till Axala skog och avrättades genom halshuggning.

Kärleken mellan Anders och Catharina var slut. Två människor hade dött för denna kärleks skull. Kvar fanns två hustrur med små barn. Hur deras liv gestaltade sig står inte att läsa i tingshusprotokollet.

Idag återstår ett järnkors i en bergslänt i skogen och de gulnade tingshusprotokollen.

Inskriptionen på korsets järnplatta har rostet bort men en modernare skylt uppsatt av Gåsinge-Dillnäs hembygdsförening berättar fortfarande historien. Men ännu idag drygt 200 år efter mordet på Forsström, hedrar människor hans minne genom att lägga gröna kvistar vid korsets fot